

CONSERVAREA PĂDURILOR VIRGINE, UN PAS SPRE REINTEGRAREA EUROPEANĂ A ROMÂNIEI

Dr.ing. Cristian. D. STOICULESCU, Ing. Florin ACHIM
Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice București

Breviar retrologic

În spațiul românesc, gestionarea pădurilor are o vechime de peste 250 ani, iar pregătirea corpului silvic de nivel universitar, școlarizat în instituții occidentale de învățământ superior, a început de circa 150 ani. Este firesc ca, în asemenea circumstanțe, ideile novatoare ale timpului să fie familiare corpului nostru silvic, din rândurile căruia s-a ridicat fondatorul protecției mediului ambiant din România, prof. Petre Antonescu (STOICULESCU și VARGA, 1986). Grație lui, literatura romană de specialitate reține prima definiție a noțiunii de *“monument natural”*. Tot lui, i se datorează primele *“Măsuri legislative pentru protecția peisajelor și conservarea monumentelor naturale”*, ambele publicate în *Revista pădurilor* (ANTONESCU, 1908). Nu este deci de mirare că, la cea de-a 26-a Adunare Generală a Societății *“Progresul Silvic”*, din anul 1912, inginerul silvic V. Goleșcu avea să releve, pentru prima dată în țară, că, printre *“mijloacele cele mai eficiente de a proteja peisajul ... ar fi crearea unor parcuri naționale în felul celor din Statele Unite... în câteva păduri ale statului”* (GOLEȘCU, 1912). Ulterior, în anul 1974, a fost propus un *“un sistem de parcuri naționale”* (OARCEA, 1982). Prin aceste realizări și luări de poziții, reprezentanți marcantți ai corpului silvic au aprins în România, încă de la începutul secolului XX, flacăra militanței pentru conservarea pădurilor prin parcuri naționale și alte arii protejate. Totuși, inițierea oficializării acestor imperative a trenat, iar numărul și suprafața ariilor protejate recunoscute a fost simbolic. Astfel, prima *“rezervă legal constituită”*, *“Pădurea Niculițel”* cu *“Poiana Regelui Ferdinand I”* și *“Părul Reginei Maria”*, a fost sancționată de Suveran la 17 mai 1927 și publicată în Monitorul Oficial nr. 126/10.06.1927 (GRINȚESCU, 1927). Grație eforturilor Prof. Al. Borza, prima mare arie protejată, *“Parcul Național Retezat”*, a fost legalizată abia în anul 1935, dar fără administrație proprie recunoscută prin lege, situație perpetuată până în prezent.

Situația actuală

Moștenirea spirituală a profesorului P. Antonescu confirmă rolul inginerului silvic de protector important al ambianței. Ideile ilustrului profesor se reflectă permanent în legislația și lucrările de profil ale urmașilor¹⁾. Cu toate

¹⁾ Ideile profesorului Petre Antonescu de conservare a pădurii și mediului ambiant sunt perene. Ele se reflectă permanent în: *Legea pentru pădurile necesare apărării naționale* (1935); *Legea pentru pădurile de protecție* (1935); *Decretul nr. 237/1950*, completat cu *Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 518/1954*; *H.C.M. nr. 114/1954 privind zonarea funcțională a pădurilor țării*, bazată pe cercetările silvicultorilor: V. Sabău (1935-1939), I. Demetrescu (1936-1939), Acad. I. Popescu-Zeletin (1948-1953); *Legea nr. 9/1973 privind protecția mediului înconjurător; Programul național pentru conservarea și dezvoltarea fondului forestier în perioada 1976-2010*, adoptat prin *Legea nr. 2/1976* precum și prin alte lucrări elaborate tot de silvicultori și anume: M. Drăcea, V.N.

acestea, în anul 1990, ariile protejate din fondul forestier, în număr de 157, abia ocupau 54.700 ha (0,23%). Din acestea, numai 32 rezervații în suprafață de 25.500 ha (0,11%) erau recunoscute legal. Restul de 125 rezervații, extinse pe 29.500 ha (0,12%) erau provizoriu protejate prin amenajamente silvice, aprobate de fostul Minister al Silviculturii (STOICULESCU, 1995).

Așa cum avea să rezulte la cel de al 3-lea Congres Internațional al Uniunii europene a silvicultorilor cu concepții de gestiune apropiate de natură "PRO SILVA EUROPA" desfășurat la Fallingbostel-Hanovra, între 2 și 7 iunie 2000, pădurile virgine și cvasivirgine din România sunt cele mai bine reprezentate pe întregul ecart altitudinal din zona latitudinii mediane a Europei (STOICULESCU, 2000). Dar, paradoxal, tocmai acestea nu erau conservate prin arii protejate pe măsura importanței și rarității lor, deși se știa faptul că, cu unele excepții, acestea, practic, au dispărut din Europa.

Pentru fardarea acestei situații incredibile, forurilor internaționale li se raportau date bizare. Astfel, în anul 1990, România s-a înregistrat cu 38 arii legal protejate de importanță internațională (***) 1990). În realitate, parte din aceste rezervații, erau dublu și triplu raportate sub denumiri distincte sau apropiate. Chiar și după operarea corecțiilor tot rămâneau 18 arii protejate ce ar fi reprezentat o suprafață protejată fictivă de 1,97% din întinderea țării, față de media europeană de 8,22% (STOICULESCU, 1994).

În prezent, România ar mai putea deține circa 400.000 ha păduri naturale, virgine și cvasivirgine (V. GIURGIU, 1994). Cercetările efectuate în 30 din principalele zone cu asemenea păduri (Fig.1) arată că suprafața acestora însumează circa 247.000 ha (STOICULESCU, 1999). Or, potrivit declarației PRO SILVA EUROPA din anul 1998 "*pădurile virgine din România constituie (...) o bogăție unică în Europa (...) o moștenire culturală mondială de cea mai mare importanță (...)*" fapt pentru care "*recomandă înscrierea acestora în registrul patrimoniului umanității al Organizației Națiunilor Unite*" (OTTO, 1999). Așadar, însăși dezvoltarea durabilă a națiunii române reclamă conservarea cu prioritate a pădurilor virgine și cvasivirgine, care polarizează cea mai mare biodiversitate terestră. Prezervarea optimă a acestora se asigură cu precădere prin parcuri naționale și alte arii protejate. În acest scop a fost propus un sistem unitar de mari arii protejate (STOICULESCU, 1994), completat și redefinit ulterior drept un vast sistem unitar de 35 mari arii protejate, respectiv de peisaje naturale protejate în fondul forestier (STOICULESCU, 1999-g)- Fig. 2. Acesta vine și în întâmpinarea intereselor turismului ecologic, în vederea realizării unei rețele atractive de parcuri naționale pentru atragerea capitalului și crearea de locuri de muncă. Conservarea biodiversității prin mari

Stinghe, At. Haralamb etc. Dintre cele mai recente publicații în acest domeniu se amintesc cele semnate de: N. Rucărceanu «Amenajarea pădurilor» (1962, 1976, 1982), ultima ediție în colaborare cu I. Leahu; V. Dinu «Pădurea, apa și mediul înconjurător» (1974), «Mediul înconjurător în viața omenirii contemporane» (1979); * * * Protejarea și dezvoltarea durabilă a pădurilor României (1995); C. Bândiu, G.M. Smejkal, Dagmar Vișoiu-Smejkal «Banater Urwälder» și «Pădurea seculară» (1995); Z. Oarcea «Ocroțirea naturii. Filozofie și împliniri. Parcuri Naționale. Parcuri Naturale» (1999); Cr.D. Stoiculescu «Les forêts vierges roumaines: protection; enseignement pour une gestion des forêts de production» (2000); V. Giurgiu, N. Doniță, C. Bândiu, St. Radu, R. Cenușă, R. Dissescu, Cr. D. Stoiculescu, I-A. Biriș «Les forêts vierges de Roumanie» (2001) etc.

arii protejate reclamă includerea cu prioritate a acestei acțiuni în strategia de integrare europeană a României (STOICULESCU, 1999-a). Conservarea biodiversității sau a capitalului natural, respectiv a bazei sistemelor socio-economice, care asigură tocmai dezvoltarea durabilă (VĂDINEANU, 1998), ar trebui să fie unul din obiectivele prioritare ale politicilor românești forestiere și de mediu (STOICULESCU, 1999-b, 1999-c). De aceea, încă din anul 1990, s-a cerut *“garantarea prin Constituție a protejării ambianței și majorarea legală a suprafeței ocrotite în fondul forestier de la 0,2% (existentă la acea dată) la 2-6% din suprafața țării. Această măsură ar permite apropierea acestui indicator de actuala medie europeană și ar contribui la reintegrarea europeană a României”* (STOICULESCU, 1991).

Acest deziderat s-a dovedit realist și concordă cu:

- Solicitarea Societății “Progresul Silvic” privind *“majorarea ariilor protejate (prin lege), cel puțin până la nivelul de 10% din întinderea actualului fond forestier, în scopul ocrotirii excepționalei biodiversități de mare interes național și mondial”* (GIURGIU, 1993);

- Prevederile *“Strategiei dezvoltării silviculturii”* (MAPPM-ICAS, 1995), privind parcurile naționale și alte mari arii protejate și rezervațiile naturale din fondul forestier care prefigurează rețeaua națională;

- *“Strategia protecției mediului”* (MAPPM, 1996) care a preluat sistemul de parcuri naționale (cu încadrări parțial diferite și suprafețe diminuate);

- Angajamentul României asumat prin Președintele țării la începutul anului 1997 potrivit căruia *“s-a inițiat constituirea în următorii 5-10 ani a unei rețele de 17 parcuri naționale și naturale, precum și alte arii protejate, a căror suprafață va reprezenta 12% din întinderea totală a pădurilor”* (STOICULESCU, 1999-b);

- Spiritul și orientările celui de al 11-lea Congres Forestier Mondial desfășurat între 13-22 octombrie 1997 la Antalya, în Turcia, potrivit cărora *“în parcurile naționale și alte arii protejate să se cuprindă 10% din întinderea fondului forestier național”*;

- *“Apelul de la Focșani pentru conservarea biodiversității și adoptarea de urgență a Legii privind conservarea biodiversității prin arii protejate și regimul acestora adresat Președintelui, Parlamentului și Guvernului României”* prin care se solicita legalizarea constituirii celor 12 parcuri naționale din fondul forestier (circa 400.000 ha), recunoscute prin Ord. fostului MAPMI nr.7/1990, legalizarea altor cinci parcuri naționale: Drocea, Balta Mică a Brăilei, Munții Măcimului, Rarău-Giumalău și Defileul Jiului (circa 70.000 ha), precum și alte 400 arii forestiere mici și mijlocii și administrarea acestora de Regia Națională a Pădurilor ca unități distincte, potrivit normelor internaționale (CONSTANTINESCU ș.a., 1998);

- Unele prevederi ale *“Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă”* elaborată sub egida Guvernului României (***1999) unde, printre altele, se specifică:

- *“ocrotirea celor circa 400 mii ha păduri virgine și cvasivirgine din Carpații României”*;

- *“constituirea până în anul 2005 de rezervații naturale și parcuri naționale pe cel puțin 10% din suprafața pădurilor, având în vedere toate tipurile de ecosisteme forestiere din țară”;*

- *“conservarea diversității staționale, inclusiv a microstațiunilor, condiție esențială pentru conservarea biodiversității”.*

Încheind enumerarea acestor prevederi, se va înțelege mai ușor de ce marile restanțe, acumulate de România în domeniul conservării biodiversității prin arii protejate de-a lungul unei perioade semicentenare, au ajuns subit stringente. În consecință, recent s-a adoptat Legea nr. 5/2000 *“privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate”*. Din analiza acestui act normativ se constată că din vastul sistem unitar de 35 mari arii protejate susamintit, 17 teritorii (*Delta Dunării, Domogled – Valea Cernei, Retezat, Porțile de Fier, Cheile Nerei – Beușnița, Munții Apuseni, Rodna, Bucegi, Cheile Bicazului – Hășmaș, Ceahlău, Călimani, Cozia, Piatra Craiului, Grădiștea Muncelului – Cioclovina, Semenic – Cheile Carașului, Munții Măcinului și Balta Mică a Brăilei*), în suprafață de 1.128.176,6 ha, au fost oficializate ca *“Rezervații ale biosferei, parcuri naționale sau naturale”* (Fig. 2). Alte 827 arii protejate, în suprafață de 101.211 ha, au fost recunoscute ca *“rezervații și monumente ale naturii”*.

Dintr-un studiu recent rezultă că în cele 17 mari arii protejate oficializate, fondul forestier deține aproximativ o treime, respectiv circa 412.000 ha (STOICULESCU și ACHIM, 2000).

Prin acest act normativ se oficializează o *“zonă protejată”* globală de circa 1,23 milioane ha sau 5,2% din suprafața țării. În fondul forestier, ponderea suprafeței protejate reprezintă circa 6,5%. Acești indicatori relevă faptul că România se află la jumătatea drumului propus prin strategiile naționale și obligațiile internaționale asumate. Transpunerea în practică a prevederilor legii nr. 5/2000 concordă cu: dispozițiile constituționale și legislative, cu angajamentul internațional monitorizat al președintelui țării în anul 1997 (STOICULESCU, 1999-b; 1999-c), cu Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă (***1999) și cu prioritățile Uniunii Europene pentru politica de mediu rezultate din documentul *“Mediul 2010: viitorul nostru, alegerile noastre”*, adoptat la Bruxelles în ianuarie 2001.

Aportul științific

După o activitate de 12 ani, aportul științific al cercetărilor de față este multiplu și, în principal, constă în:

(a) analizarea biodiversității teritoriilor forestiere cercetate la trei nivele (peisaj, ecosisteme și specii);

(b) luarea în considerare a unităților tipologice forestiere fundamentale, ca macroindicatori sintetici ai biodiversității. S-a ajuns astfel la un nou punct de vedere și, mai ales, la informații inedite, complementare celor floristice sau faunistice limitate la rezervațiile studiate. În adevăr, dacă pentru acestea din urmă în literatura de specialitate există date destul de abundente, cu totul alta este

situația sub raportul compoziției și structurii arboretelor și al unităților tipologice forestiere fundamentale, la nivelul exhaustiv al ariilor protejate existente, planificate și propuse în domeniul păduros. Aceste elemente suscită un interes deosebit, în primul rând pentru identificarea tipurilor de habitat. De aceea, obținerea unor rezultate sistematice sintetice, pe baza unor analize cantitative multilaterale este de cea mai mare importanță;

(c) diagnosticarea unitară a ariilor forestiere protejate existente, planificate și propuse după o metodă originală obiectivă, cunoscută cercurilor științifice de profil (STOICULESCU, 1999-d, 1999-e, 1999-f);

(d) obținerea de numeroase date foarte precise cu privire la fondul forestier și la valoarea științifică și peisagistică a acestuia;

(e) inițierea inventarierii, evidențierii și cartografierii sistematice a pădurilor relictare locale, virgine și cvasivirgine (Fig. 1). Acestea reprezintă cele mai valoroase componente ale patrimoniului natural european din România. Importanța acestor arhetipuri silvestre naturale, cu unele excepții, dispărute astăzi din Europa, depășește larg frontierele țării, ceea ce constituie un puternic argument pentru conservarea lor;

(f) argumentarea din multiple puncte de vedere a necesității și posibilității constituirii parcurilor naționale;

(g) prezentarea informațiilor în sinteze cifrice și cartografice sugestive;

(h) propunerea unui vast sistem unitar de 35 mari arii naturale protejate, respectiv de peisaje naturale protejate în fondul forestier (Fig. 2), potrivit intereselor fundamentale naționale și internaționale;

(i) focalizarea efortului și militanței pentru argumentarea științifică a vocației peisagistice, ecologice și biologice remarcabile a spațiului forestier românesc care, sub raportul biodiversității, reprezintă unul dintre cele mai valoroase domenii naturale naționale. Acest fapt rezultă și din relevarea a zeci de tipuri de pădure noi pentru țară.

În loc de concluzii

Având în vedere cele 13 teritorii forestiere (397.400 ha) recunoscute de fostul Minister al Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului prin Ord. Nr. 7/1990 ca "parcuri naționale", președintele Federației Germane pentru Protejarea Mediului și a Naturii, H. Weinzierl, aprecia, în anul 1992, că "oficializarea parcurilor naționale din România este cea mai mare realizare în domeniul protejării mediului ambiant între Atlantic și Urali." În viziunea Dr. H. D. Knapp, directorul Academiei Internaționale pentru Protejarea Naturii din Germania, "parcurile naționale românești includ cele mai valoroase zone nealterate din estul Europei și un capital natural considerabil. Legalizarea lor constituie una din cele mai marcante contribuții românești la conservarea biodiversității europene prin care, la integrarea în structurile euro-atlantice, România își va asigura perpetuarea identității sale." (STOICULESCU, 1999-b).

Conservarea și dezvoltarea capitalului natural național, cu cea mai prețioasă componentă a acestuia, pădurile virgine și cvasivirgine, este una dintre

- IUCN 1990: *1990 United Nations List of National Parks and Protected Areas*. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. 284 pp.
- MAPPM, ICAS, 1995: *Strategia dezvolt. silviculturii*. București, p.22, fig.13-14.
- MAPPM, 1996: *Strategia protecției mediului*. Tipografia "Monitorul Oficial". București. 302 pp.
- OARCEA Z., 1982: *Sistemul românesc de parcuri naționale*. Pontus euxinus. Constanța. II: 90-93.
- OARCEA Z., 1999: *Ocrotirea naturii. Filozofie și împliniri. Parcuri naționale. Parcuri naturale*. Editura Presa Universitară Română. Timișoara. 251 pp. + 1 hartă.
- OTTO H-J, 1999: *Ce viitor au pădurile virgine în România? – Reflexii ca urmare a Simpozionului PRO SILVA EUROPA*. Revista pădurilor, anul 114, nr.1: 5-10.
- STOICULESCU Cr. D., 1991: *Cercetări privind starea actuală a rețelei de rezervații naturale din fondul forestier*. Bul.Informativ ASAS, nr.20, București:211-231.
- STOICULESCU Cr. D., 1994: *Problema ariilor forestiere protejate din România*. Prosit. Timișoara, anul 2, nr. 2: 3-5.
- STOICULESCU Cr.D., 1994: *Waldnaturschutz in rumänischen Nationalparken*. Natur- und Nationalparke. Grafenau, Vol. 32, No. 122: 3 – 8.
- STOICULESCU Cr. D., 1995: *Arii protejate în fondul forestier din România*. Protejarea și dezvoltarea durabilă a pădurilor României. Arta Grafică. București:111-132.
- STOICULESCU Cr.D., 1998-a: *Referitor la conservarea biodiversității pădurilor prin arii protejate*. Pădure noastră. București, an 9, nr.359-360/ianuarie:22-24.
- STOICULESCU Cr. D., 1998-b: *Regresul pădurii înseamnă declinul biodiversității*. Pădurea noastră. București, anul 9, nr. 374/iulie: 2-16.
- STOICULESCU Cr. D., 1999-a: *Regresul pădurii, declinul biodiversității*. Pădurea românească în pragul mileniului trei. Universitatea Transilvania, Brașov:33-38.
- STOICULESCU Cr. D., 1999-b: *Pădurile virgine și cvasivirgine românești, un patrimoniu natural european de excepție*. Revista pădurilor. București, an 114, nr. 2: 14-22.
- STOICULESCU Cr. D., 1999-c: *Pădurile virgine și cvasivirgine, un patrimoniu natural european de excepție*. Aldine, suplimentul săptămânal al ziarului România liberă, an 4, nr. 174/31 iulie: 2-3.
- STOICULESCU Cr. D., 1999-d: *Cuantificarea biodiversității în arii forestiere protejate din Rezervația Biosferei "Delta Dunării"*. Analele șt.INCDD Tulcea VII: 47-62.
- STOICULESCU Cr. D., 1999-e: *Defileul Jiului, teritoriu propus spre constituire în parc național*. Revista Geografică, t. VI: 100-107.
- STOICULESCU Cr. D., 1999-f: *State forest territory of the Ciucaș Mountains, a future National Park*. A.H.B.Buc., 28: 353-368.
- STOICULESCU Cr. D., 1999-g: *Biodiversität im rumänischen Raum*. AFZ/Der Wald, 54 Jahrgang, No. 23: 1220 – 1221.
- STOICULESCU Cr. D., 2000: *Les forets vierges roumaines: protection; enseignement pour une gestion des forets de production*. The 3rd International Congress "PRO SILVA EUROPA", Fallingb., Hanovra: 136 - 160.
- STOICULESCU Cr. D., Varga D., 1986: *Petre Antonescu, promotor al protecției mediului ambiant în România*. Ocrot. Nat. med. Înconj. București, tomul 30, nr.2: 104-109.
- STOICULESCU Cr. D., ACHIM Fl., 2000: *Studiu privind identificarea, inventarierea și delimitarea pe hărțile amenajistice a ariilor protejate din fondul forestier conform Legii nr. 5/2000*. Manuscris, ICAS București.

VĂDINEANU A., 1998: *Dezvoltarea durabilă*. Edit. Universității din București. Vol. I, 247 pp.

*** 1999: *Strategia națională pentru dezvoltare durabilă*. Editura Nova. București. 119 pp.

*** 2000: *Legea nr. 5 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate*. Monitorul Oficial al României. An. XII, nr. 152/12 aprilie: 1-48.

APPLICATION OF LAW NO. 5/2000, A STEP TOWARDS ROMANIA'S REINTEGRATION IN EUROPE

ABSTRACT

In Romania, the conservation of the natural landscape as “*natural monuments*” (P. Antonescu, 1908), “*national parks*” (V. Gulescu, 1912) or by setting-up “*a system of national parks*” (Z. Oarcea, 1974) is due to the foresters. They asked for “*the provision by Constitution of environment protection and the official increase of the surface protected within the forest area on 2-6% of the Romanian territory*” (Stoiculescu, 1991). Recent researches on the completion of the national protected areas network within the forest area have shown the main zones with virgin and quasivirgin forests (Fig. 1). A large unitary system of 35 great-protected areas, respectively of protected natural landscapes in the forest territory, has been proposed for their conservation (Fig. 2). This objective is in agreement with the requests of the civil society, with the national and international strategies for biodiversity conservation and with the international commitment of our President (1997). By Law No. 5/2000, a number of 17 large protected areas summing up 1.13 million hectares (5.2% of the Romanian territory), of which 412,000 ha in the forest area (6.5% of its surface) have become official. The continuation of this process with other units of the above mentioned system may become a real component in the process of Romania's pre-adhering to the European Union. The preservation and development of national natural capital, with its most precious component – virgin and quasivirgin forests – is one of the most valuable offers Romania can make at her European integration. This natural capital equals the western financial capital. Only together these two capitals can assure the ecological basis for the sustainable development of a united Europe.